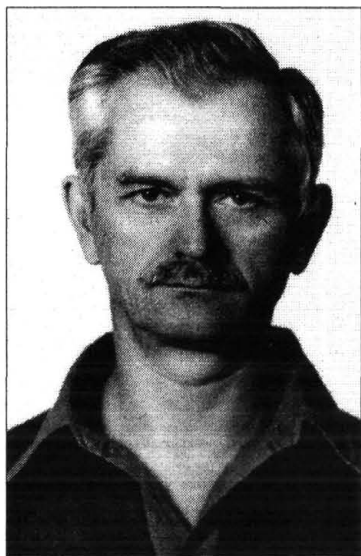

Lisztes László (1929–2001)

A 3K olvasóinak nem kell, nem is szabad elmagyaráznunk, megmondanunk, ki *volt Lisztes László*. Idei évfolyamunk első számában is munkájáról, ez ideig utolsó, mert hisz a hagyatékban nyilván kincsek sokasága rejtőzik még, tehát egyelőre utolsó munkájáról szólhatott a recenzens, Bényei Miklós. De ritka volt az olyan év, amikor nem kellett foglalkoznunk Lisztes Lászlóval. Hol bibliográfiája, repertórium, helyismereti kiadványa jelent meg, hol előadást tartott valamely helyismereti, helytörténeti vagy bibliográfiai összejövetelen, hol valamely korábbi kiadványáról, előadásáról, téziséről vitázott valaki egy másik konferencián, ankéton, szakmai rendezvényen, hol összehasonlítási alapként szolgált egyik vagy másik opusza, hol bibliográfiában kellett, mert kellett nyomatékosan utalni rá stb. Jelen volt

tehát a szaksajtóban, de jelen volt „élőben” is. Nemigen lehetett elképzelni bibliográfiai, helyismereti, helytörténeti, sajtótörténeti vagy -bibliográfiai rendezvényt, ahol ne láthattuk volna őt, jellegzetesen szikár alakját, gunyoros, kedvesen ironikus arckifejezését, hozzászólásra jelentkező karmozdulatát, ne hallottuk volna ízes szavait. Szervesen hozzátartozott ő szakmánk mindennapjaihoz, ismerte őt mindenki, és ő is ismert mindenkit. Még helyhez sem igazán lehetett kötni, jóllehet legfőbb támaszpontja, otthona Kecskemét volt. De hát volt ő tanársegéd a pesti egyetemen, vezető állásban tevékenykedett a Somogyi Könyvtárban is, a szegedi egyetem könyvtárában is, elnökösködött az MKE Bibliográfiai Bizottságában, és volt tudományos tanácsadó (címmel vagy cím nélkül, neki oly mindegy volt ez) számos intézménynél (a KMK-ban is), szakmai vállalkozásnál, folyóiratnál és egyébütt. Szakmánkban a legnagyobbak közül való volt, írhatjuk le nyugodtan. Illetve mégse. A szó, a jelző, az epiteton nem illik hozzá. Semmi nem volt benne a „nagy” emberekből, épp csak maga a nagyság. Pedig igazából nem is volt szerény (nem volt mire szerénynek lennie). Tudta ő pontosan, hogy mit tud. Nem félt újításokat bevezetni, nem félt első hallásra képtelenségnek tűnő dolgokat mondani, hisz igazán otthon volt a szakmában, tudta mikor, miért és minek az érdekében újít (mondjuk, miért egyszerűsíti le a végtelenségig a bibliográfiai leírásokat), miért és minek az érdekében ír vagy mond – persze csak látszólag, csak első hallásra – képtelenségeket (mondjuk, a helyismereti kézikönyv kapcsán), és élvezte a meghökke-

nést, az arcokra kiülő döbbenetet, hisz azt is tudta, hogy rövidesen mindenki megérti, miről is van szó. Majd ő elmagyarázza. És – persze – mindenkor el is magyarázta. Igen sok bibliográfiát készített, módszereit egyre csiszolgatva, igen nagy ambícióval és páratlan szakmai tudással, teljes erőbedobással. És amikor kész volt egy-egy kézirattal, ínyesmesterként keresett munkájához, munkáihoz lektort. Már előre élvezte, hogy az milyen megpróbáltatásoknak néz majd elébe, milyen újdonságokkal, rejtélyekkel fog szembesülni, miként bizonytalanodik el, és akkor ő majd miként világosíthatja fel, miként magyarázhatja majd el, mit miért is csinált, és miért van az úgy jól, ahogy ő csinálta. És valóban úgy volt jó, ahogy Lisztes László kezéből kikerült. Említettük, hogy sokféle vezetői állása volt. De amiként nem volt „nagy” ember, nem volt igazi „vezető” sem. Ha volt valaki, aki nem ragaszkodott hivatali ranghoz és székhez-asztalhoz, az ő volt. A Kecskeméti Megyei Könyvtár igazgatói székéből is úgy kelt fel, mint ha az ilyesféle gesztusnál mi sem volna természetesebb. Számára valóban az volt. Hogy igazgató-e vagy munkatárs, hogy aktív-e vagy nyugdíjas, általában élet-halál kérdés mindannyiunk számára. Lisztes László nem látszott tudni ilyesféle distinkciókról. Ebben pedig azért volt igaza, mert az ő esetében ez valóban nem számított. Ő mindenkor Lisztes László volt és maradt, ennél többet pedig – ebben a szakmában – ki sem vágyhat, remélhet.

Vitázó, „okoskodó”, sokszor még a (bibliográfiai) szörszálát is hasogató ember volt, debatter a javából, aki meggyőzni kívánt (általában sikerült is neki) vagy meggyőzetni (nehéz dolog volt ez legtöbbször), és mégis, pedig erre a típusra ez éppen nem jellemző, igen szeretetreméltó ember volt. Iróniájából, szakmai „kíméletlenségéből,” nem az embert, hanem az ügyet, a szakmai problémát néző mi-voltából ez éppen nem következett. Pedig így volt, tanú rá szinte mindenki a szakmából, akivel összekerült, pedig kivel nem került össze ő, aki mindenütt ott volt. Nem volt lágy, „emberi”, érzelmes alkat, mégis mindenki szerette, mindenki felderült, ha megjelent, sugározta a derűt, pedig vicces ember sem volt, nem anekdotázott, nem jópofáskodott, és az érzékenységeket sem kímélte, hisz maga sem volt érzékeny. Az ő titka, hogyan csinálta, nyilván egyáltalán nem „csinálta”. Ilyen volt. Ő volt.

Munkái beláthatatlan időig velünk maradnak. Több szempontból is. Amit csinált, amit bibliográfiába felvett, azt használni fogjuk mi is, utódaink is, műveit fel kell ütnünk mindenkor. De módszertani tanulságok okán is e művekhez kell fordulnunk, akár vitázva, akár érveket keresve, akár példaként felmutatva, akár ellenpéldául górcső alá véve. Hatalmas az életmű, hatalmas lesz – permanens – recepciója is. Ám ő maga, egészen kivételes egyénisége, egyedi-egyszeri volta már csak emlék. Igen sokáig nem fakuló, nem halványuló emlék, de mégiscsak az. Ezért vagyunk szomorúak. Igen, igen szomorúak. (VK)